

BARCELONA EN CINC SOUVENIRS I CAP TURISTA

*Just as my fingers on these keys
make music, so the selfsame sounds
on my spirit make a music too.*

Wallace Stevens

Humil pescador de la Ribera, sortia de Santa Maria xiulant. De Santa Maria del Mar, cremada de nit encara. Tombava per Espaseria avall i creuava el pla de Palau, que a les hores aurorals s'esparpellava com un escenari abandonat, amb l'ordre magnífic de la Llotja per fons. No era l'únic, se saludaven sota les columnes: herois metastasians a l'alba del gran combat quotidià. Enllà del portal de mar, sobre la sorra xopa, estenent-se fins a les primeres cases de la Barceloneta, reposaven llaguts i xarxes. Els primers ja sortien, amb el clapoteig de l'aigua enllaganyada, a l'ombra de la bateria del far. I en hissar-se el sol, entrava lentament al port un bergantí que feia l'Atlàntic, o el xabec-correu de Mallorca, frenat amb precisió fotogràfica pel terral de la matinada. Darrera s'estirava, rosada, la façana de mar.

*

Podíeu ser en un saló quadrat, nus o coberts per sumptuoses vestidures, tendres com pot ser tendre el guix de les parets. Podíeu ser obra de la pinzellada fresca del Vigatà, o de la línia neoclàssica de Pere Pau Muntanya; grisos com són els grisos a les aquarel·les, verds com l'ombra de l'aigua o vermells de sanguina. Podíeu ser herois bíblics o beats de la Contrareforma. Tobies i l'àngel en un paisatge exòtic o Josep Oriol curant esguerrats a l'església del Pi. En el silenci del fresc, en la instantània d'un gest, envoltats de figures expressives i admirades. Amb només la remor del sol sobre els esgrafiats de la façana, fins que, esmunyint-se per la finestra, us escopís raigs al front.

*

“Mentres que encara plovia a 10 hores d'est matí, han passat los bons capellans del Pi, i dret al Pi, en una sepultura de 4 atxes^{*}, i prou incomodats de peus, tots fent xip xap amb lo fang, mes encara resguardats del cap, duent paraigües, havent contat fins a 12 paraigües d'encerat, i de seda de colors, morat, encarnat i altres, i així professó de paraigües, servint-se'n un capellà, i altre soplugant a altre, per no mullar-se los cabells, i tenir més guardada la corona del fred, i humitat, servint-se uns a altres com a bons germans.”

* *Atxa*: ciri gran i gruixut de forma prismàtica i de quatre blens (DIEC). A l'edat moderna, la qualitat d'una sepultura (processo i ofici funeral) es mesurava, en part, pel nombre d'atxes que s'hi utilitzaven. Les mes humils eren les de quatre atxes.

*

Assegut al saló del Vigatà, Rafel d'Amat i de Cortada, baró de Maldà, tancava el *Calaix de sastre* de 1807. Les parets somreien amb frescos de la vida de Josep Oriol, i s'hi respirava l'olor de la xocolata calenta, bescuits i melindros, i aigua fresca en gotes de cristall. Hi seien també el Dr. Josep Cases, beneficiat de Sant Miquel, amb hàbits de cor, i Don Francisco Gelpí, veí de la torre d'Esplugues, avui de visita. Mentre en Pau Bertran, el criat, reomplia les tasses, ha entrat el Dr. Anton Bardolet, beneficiat de Santa Maria del Mar.

— Déu vos guard, amigos. Una hermosa tarda, de bon gosar-se lo sol en lo passeig.

— Gràcies a Déu, Bardolet, ha dit el baró deixant el llibrot prop dels melindros.

— Don Rafel ens llegia la relació del passat quatre d'abril, amb lo passo que tant us fa riure dels paraigües del Pi. I com veieu hem començat a sucra sense vós, ha intervingut familiarment el Dr. Josep Cases.

I, divertit, el Dr. Bardolet — Recordeu que aquell plaga, en Pau dels versos, morí d'un excés que féu de prendre xocolate.

— Pobre Don Rafel, amb tanta barahunda de gent li alterem la quietud, en sa Tebaida... dic en la diversió d'estos llibres.

— Querit Don Francisco, ha rigut el baró de Maldà, sí que en quant a diversions mies, són la música i escriure totes estes relacions jocosas. I fora d'estes, poques coses ja em diverteixen.

— Parlant de música, mentres venia cap a casa Cortada, las campanes grosses de Santa Maria avisaven de l'oratori nou del Beato Oriol. S'ha dit ser obra d'en Carlets.

— En Carlets Baguer és un gaitero...

— Amb tot que és per los ohidos com un plat d'ous filats amb sucre!

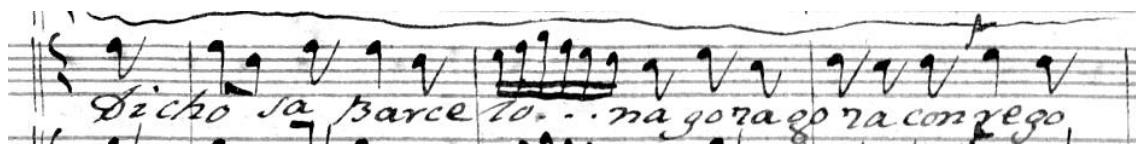
Un discreta riallada ha acollit la pensada del baró. Buides les tasses, s'han aixecat i han sortit.

*

Davant meu entra un grup de pescadors, alguns encara xops per l'estirada dels llaguts. L'interior de Santa Maria del Mar és un incendi de llum, amb l'immens baldaquí barroco enfilant-se per l'aire, al cor de la nau. La gentada entona un reverberant crepitat de veus, peus i portes. Als últims bancs veig el baró de Maldà i els seus inseparables capellans. Més enllà s'estenen, drets o asseguts, els pobres de la Ribera, barrejats amb famílies de menestrals, comerciants i elegants industrials del Raval que s'han acostat a peu per a l'ocasió. I per les reverències de les primeres files, tots ens hem adonat de la presència del capità general, comte de Santa Clara, del marquès de Villel i de les altres grandeses, amb els orgullosos administradors de la Junta de Comerç que avui paguen l'oratori. Es diria que tot Barcelona és aquí. A banda i banda de l'altar s'han disposat les orquestres i cantants de la Catedral i de Santa Maria, una seixantena de músics.

Sonen dos grans acords, el toc d'atenció. Es fa el silenci. Els més devots s'agenollen. L'orquestra esclata amb un grandíols *crescendo*, escandit triomfalment per les trompetes. En Carlets sap el que es fa. A la tendra invitació del personatge del criat, "Venid míseros dolientes...", més d'un ja ha de recórrer al mocador. En canvi amb el cor de preveres del Pi, "Gozemos el regreso...", a l'entorn del baró de Maldà s'escampen somriures còmplices. Però és l'ària del Beat Josep Oriol, cantada pel tenor Munné, de la Catedral, la que fon tots els cors com si fossin de cera. Després del vibrant impuls de l'*allegro*, amb la serenor de l'*a piacere* i la pura conquesta d'aquella nota agudíssima, sobre el mot "estrella", les llàgrimes afluïren. Barcelona s'ha sacsejat sencera.

Ara és a punt de començar el cor final. Íntimament, tots hem fet net. Romp l'orquestra, sobre un ritme de dansa, de dansa del Paradís. Entren cor i solistes...

... i a la segona tornada ja cantem tots —“Di-cho-o-sa Bar-ce-lo-o-o-o-o-na, go-za, go-za con re-e-go-ci-jo...”. Amb la tercera se’ns afegeix la trompeteria dels àngels, dic, d’en Mateuet Ferrer, sotsorganista de la Catedral, assegut al gran orgue de Santa Maria —“DI-CHO-O-SA BAR-CE-LO-O-O-O-O-O-NA, GO-ZA, GO-ZA CON RE-E-GO-CI-JO...”. Les columnes vibren, salten amb nosaltres.

I sortirem de Santa Maria xiulant, tots xiulant, tot Barcelona xiulant.
And always look on the bright side of life...

Lluís Bertran Xirau

NB. El 99% del valuósíssim repertori musical català dels segles XVIII i XIX no s’ha editat ni gravat mai. En concret, cap ni un dels prop de 500 oratoris escrits a Barcelona entre 1717 i 1840. El que ha servit com a exemple en aquest text és *El regreso a Barcelona su patria del Dr. Joseph Oriol* de Carles Baguer (1768-1808), escrit el 1807, manuscrit M 327 de la Biblioteca de Catalunya. D’aquest compositor només puc recomanar alguns enregistraments simfònics, com el disc dels London Mozart Players, sota la direcció de Matthias Bamert (Chandos, 1996). Els textos originals del baró de Maldà (1746-1819), lliurement combinats, provenen principalment del volum XXXIV del seu *Calaix de Sastre*, corresponent a l’any 1807, manuscrit A 234 de l’Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona.